

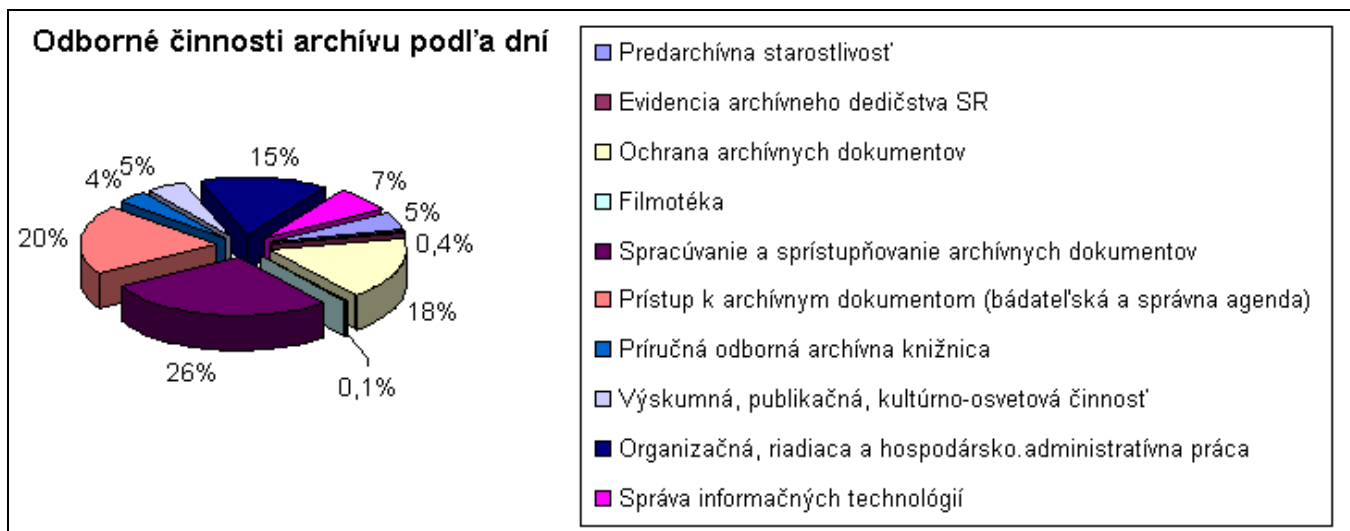
SPRÁVA O ČINNOSTI ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V BANSKEJ BYSTRICI V ROKU 2013

V roku 2013 sa personálny stav v Štátnom archíve v Banskej Bystrici nezmenil. Do zamestnania neboli prijatí žiadni zamestnanci a taktiež nikto nerozviazal zamestnanecký pomer. Celkovo je 14 zamestnaneckých miest, z toho 11 zamestnancov je zaradených do stálej štátnej služby a 3 zamestnanci sú zaradení vo verejnom záujme. Vzdelanie pracovníkov je na patričnej odbornej a jazykovej úrovni. Z hľadiska rozsahu a počtu starších archívnych fondov, ktoré sú deponované v našom archíve a pri súčasnom personálnom stave musíme konštatovať, že každý jeden zamestnanec vynakladá vo zvýšenej miere svoj pracovný potenciál pre splnenie úloh a požiadaviek na Štátny archív v Banskej Bystrici.

Odborné činnosti archívu

Vo vykazovanom roku 14 zamestnancov odpracovalo 2 890 pracovných dní, ktoré sa na archívne činnosti čerpali nasledovne:

Predarchívna starostlivosť	131
Evidencia archívneho dedičstva SR	11
Ochrana archívnych dokumentov	512
Filmotéka	2
Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov	788
Prístup k archívnym dokumentom (bádatel'ská a správna agenda)	566
Príručná odborná archívna knižnica	104
Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť	137
Organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca	438
Správa informačných technológií	201

1. Predarchívna starostlivosť

V oblasti predarchívnej starostlivosti v roku 2013 sa naďalej venovala pozornosť vedeniu evidencie pôvodcov registratúr a archívov, ktorých je 242. Z nich väčšina má zriadené registratúrne strediská, archív majú zriadený predovšetkým právnické osoby hospodárskeho charakteru. Povinnosťou štátneho archívu vyplývajúcou zo zákona je výkon štátneho odborného dozoru správy registratúr a uloženia archívnych dokumentov u ich pôvodcov. Bolo vykonaných celkovo 10 kontrol, z toho 2 v orgánoch verejnej správy, 5 kontrol v podnikateľských subjektoch a 3 kontroly u iných pôvodcov registratúry. Posudzovali sme a schvaľovali 9 návrhov registratúrnych plánov a poriadkov. Ďalej sme vykonávali metodicko-inštruktážnu, školiacu a konzultačnú činnosť na tomto úseku práce. Pre potreby štátnych úradov a akciových spoločností sa uskutočnilo 180 konzultácií a inštruktáží rôznymi spôsobmi (osobne, telefonicky, e-mailom). Do predarchívnej činnosti patrí aj posudzovanie a schvaľovanie návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov. Tohto roku bolo schválených 84 návrhov. Oproti minulému roku bol v roku 2013 mierny nárast množstva prevzatých archívnych dokumentov a s tým spojených prác s uložením a evidovaním prírastkov archívnych fondov. Celkový rozsah prebraných archívnych dokumentov bol 70,63 bm. Z toho bolo 6,58 bm archívnych dokumentov prebraných po vyradovanom konaní, 63,15 bm po zrušení archívu a 0,05 bm bolo získaných darom.

2. Evidencia archívneho dedičstva SR

Práce súvisiace s evidenciou archívnych fondov a zbierok v programe WinAFondy sa vykonávali priebežne. Evidujeme 242 pôvodcov registratúr. V rámci evidencie archívneho dedičstva SR k 31.12.2013 sa v Štátnom archíve v Banskej Bystrici nachádza 788 archívnych súborov v rozsahu 7. 323,98 bm.

3. Ochrana archívnych dokumentov

Čo sa týka stavu budovy archívu, ako aj technického vybavenia pracoviska musíme skonštatovať, že aj napriek našej niekoľkoročnej snahe sa problémy odkladali, alebo neriešili. Po konzultáciách s vedením Centra podpory v Banskej Bystrici sme poukázali na potrebu fyzického očistenia budovy, pretože zo severnej strany sa nám šíria plesne a poukázali sme aj na niekoľkoročný havarijný stav prístupového schodiska do budovy archívu. MV SR Centrum podpory v Banskej Bystrici prisľúbilo jeho opravu. Pre ochranu a dobrý zdravotný stav zverených archívnych dokumentov je treba vykonať generálnu opravu vzduchotechniky

v depotech a postupne zaregálovať zvyšné depoty. Aktuálne je potrebné získať aspoň dve nové čítačky na mikrofilmy. V konzervačno-reštaurátorskej dielni treba postupne vymieňať veľmi zastaralé technické vybavenie. Pracovníci Centra podpory v Banskej Bystrici zodpovedne pristúpili k havárii ústredného kúrenia a následnej opravy teplovodných rúr v prízemí budovy archívu, na základe čoho sme v novembri 2013, po troch týždňoch odstaveného kúrenia, mohli pokračovať v plnom rozsahu v plnení plánovaných prác a najmä bádateľských činností, pretože miesto výskytu poruchy sa nachádzalo v priestoroch bádateľne. Napriek vyššie uvedenému naďalej intenzívne sledujeme fyzický a zdravotný stav archívnych dokumentov v depotech. Zamestnancami bolo mechanicky očistených 70,63 bm. Pravidelne venujeme pozornosť konzervovaniu a reštaurovaniu archívnych dokumentov. V roku 2013 bolo zreštaurovaných knižných väzieb v počte 73 kusov, tlačí zo 17. storočia, knižných listov, ktorých celkový počet bol 9 312. Kníhviazačské práce sa realizujú pre potreby nášho pracoviska, a aj pre potreby siedmich pobočiek, vrátane viazania archívnych pomôcok, čo predstavovalo celkovo 165 kusov zviazaných pomôcok.

4. Fílotéka

V roku 2013 nepribudli do filmotéky Štátneho archívu v Banskej Bystrici žiadne nové exempláre, a preto môžeme konštatovať, že v archíve sa nachádzajú konzervačné a študijné kópie hlavne zo Zbierky cirkevných matrík v počte 426 kusov mikrofilmov, obsahujúcich 137 387 políčok. Tieto sa využívajú v bádateľni na štúdium pre potreby domácich, ako aj zahraničných bádateľov.

5. Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Ďalšou kapitolou, ktorá tvorí hlavnú súčasť činnosti archívu je spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov. V roku 2013 sa usporadúvali a inventarizovali nasledujúce fondy:

PhDr. Monika Nagyová: Gemersko-malohontská župa II. 1803 – 1922

PhDr. Terézia Uherková: Zvolenská župa 1507 – 1848 (1849)

Mária Škrabáková: Slúžnovský úrad v Brezne

Z novších archívnych fondov sú to:

Alexander Daniš: SKNV v BB – Odbor PLVH 1972 1990

Alexander Daniš: SKNV v BB – Odbor finančný 1971 – 1990

Oľga Kostiviarová: SKNV v BB – Odbor zdravotný 1971 -1990

Spolu bolo v roku 2013 usporiadaných, vrátane vnútorného vyradovania a zároveň zinventarizovaných 29,88 bm archívnych dokumentov.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame konkrétne údaje za rok 2013:

roztriedené		usporiadané vrátane vnútorného vyradovania		usporiadané vrátane vnútorného vyradovania a zároveň inventarizované		inventarizované	katalogizované	registre ako archívna pomôcka	reinventarizované	Celkom	
bm	ks	bm	ks	bm	ks	bm	bm	bm	bm	bm	ks
0	0	2	0	15,64	0	12,24	0	0	0	29,9	0

Vzhľadom na náročnosť sprístupňovania neboli v tomto roku ukončené práce na žiadnom fonde. To znamená, že podobne ako v minulom roku je sprístupnených 290 archívnych fondov a bádatelia majú na štúdium k dispozícii 171 inventárov a 25 katalógov.

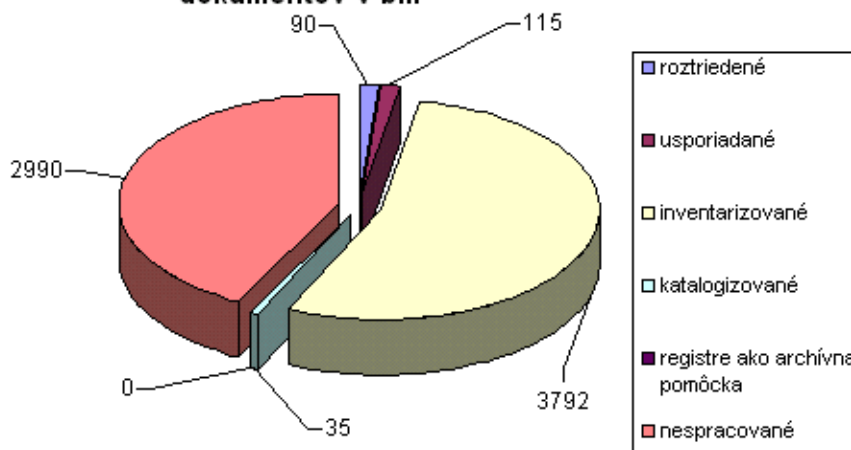
archívne pomôcky					archívne fondy sprístupnené archívnymi pomôckami	
inventáre	katalógy	registre	pôvodné archívne pomôcky	spolu zväzkov	kompletne	čiastočne
171	25	0	6	196	245	45

V súčasnosti spracovávané fondy majú archívne pomôcky vyhotovené prostredníctvom aplikácie BACH–Inventáre, ktoré sa po konverzii vydávajú aj v knižnej podobe.

Celkové množstvo a forma spracovaných archívnych dokumentov k 31. 12. 2013 sprístupňuje nasledovná tabuľka a graf:

roztriedené bm	usporiadané bm	inventarizované bm	katalogizované bm	registre ako archívna pomôcka bm	nespracované bm
90	114,5	3 792,26	35	0	2989,9

Stav spracovania a sprístupnenia archívnych dokumentov v bm

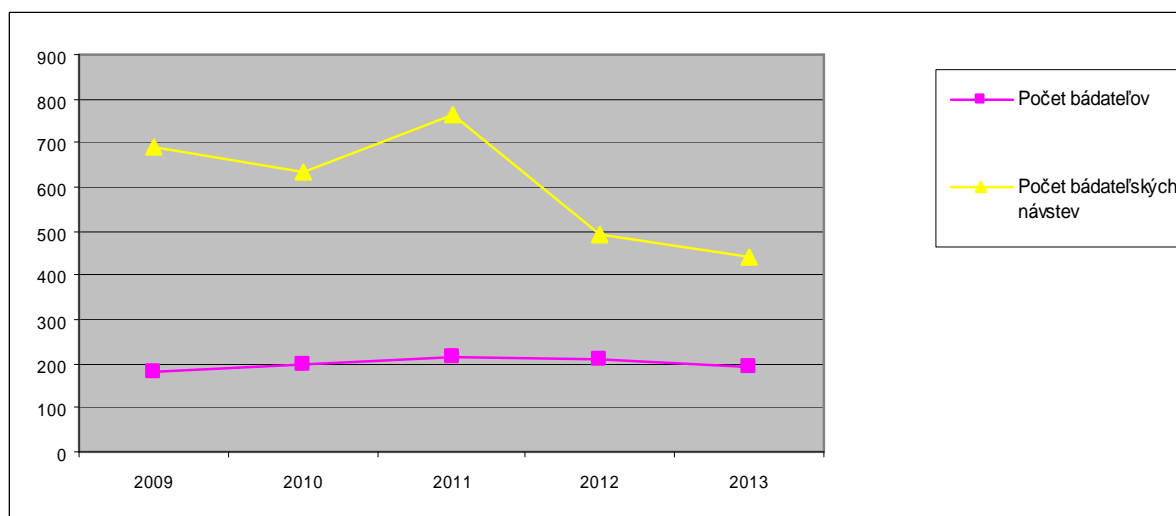
Je potrebné uviesť, že vyššie spomínaní zamestnanci sa popri spracúvaní a sprístupňovaní archívnych dokumentov venujú aj príprave archívnych dokumentov na štúdium pre bádateľov, či odborným konzultáciám, resp. rešeršiam z archívnych fondov, výskumnej, publikačnej a kultúrno-osvetovej činnosti.

6. Prístup k archívny dokumentom

Prístup k archívny dokumentom štúdiom na základe bádateľského listu

Počet bádateľov, ktorí v roku 2013 navštívili archív bol 195, z toho bolo 14 zahraničných. Bádateľských návštev bolo 444, z toho 22 zahraničných. Bádateľom bolo predložených 399 kusov mikrofilmov, 2 045 jednotlivín, 79 fasciklov a 989 škatúľ archívnych dokumentov. Podľa charakteru prevažoval historický účel štúdia, iba v prípade jednej návštevy to bol iný účel. Čo sa týka chronologického členenia, témy väčšinou presahovali jednotlivé obdobia. V roku 2013 sa bádatelia na prvom mieste zamerali na štúdium genealógií, potom na regionálne dejiny, dejiny hospodárstva, národnostnú politiku a národnostné menšiny. Svoju pozornosť bádatelia venovali aj dejinám vojenstva, odboja a polície, dejinám správy a cirkevným dejinám. Aj v roku 2013 sme na štúdium požičiavali archívne dokumenty z nášho a do nášho archívu. Popri štúdiu archívnych dokumentov bádatelia smerujú svoje požiadavky na xeroxovanie a fotografovanie archívnych dokumentov.

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Počet bádateľov	181	197	215	207	195
Počet bádateľských návštev	690	632	764	492	444

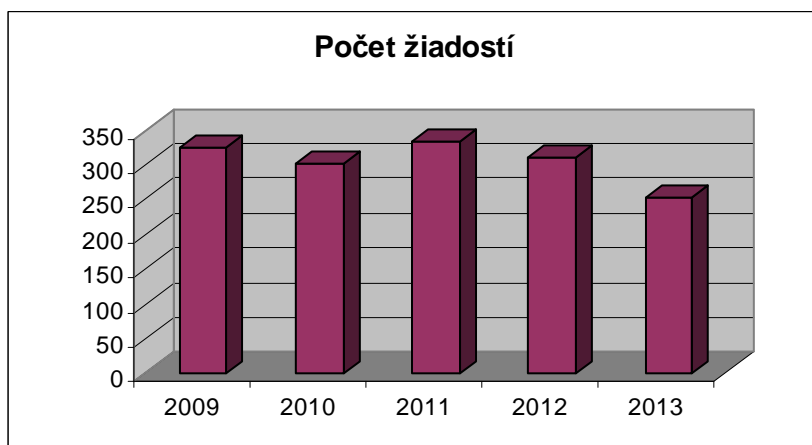

Prístup k archívnym dokumentom formou odpisu, výpisu, potvrdenia alebo kópie na základe písomnej žiadosti

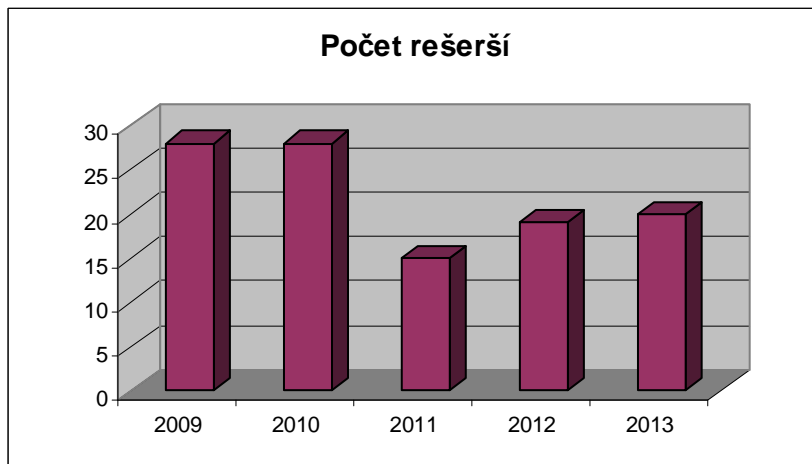
Stabilný záujem je o vyhľadávanie archívnych dokumentov majetkovoprávnej povahy, pokračujú žiadosti týkajúce sa sociálneho poistenia a potvrdení o dobe zamestnania. Naďalej pretrvávajú žiadosti o výpisy z matrik za účelom dedičských konaní a genealogických správnych informácií tak ako aj v predchádzajúcich rokoch. V správnej agende bolo vybavených celkom 252 žiadostí, vydaných bolo 359 výpisov, odpisov, potvrdení a kópií archívnych dokumentov. Prístup k archívnym dokumentom formou rešerše, ktoré boli aj vyhotovené, využilo 20 zahraničných žiadateľov. Na poplatkoch vybral Štátny archív v Banskej Bystrici 2124,74 €, z toho na správnych poplatkoch vybraných podľa zákona o správnych poplatkoch 901,50 € a 1223,24 € na poplatkoch za služby archívu.

Na porovnanie predkladáme tabuľky a grafy za roky 2009 - 2013:

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Počet žiadostí	325	300	334	309	252

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Počty rešerší	28	28	15	19	20

7. Príručná odborná archívna knižnica

V príručnej knižnici Štátneho archívu v Banskej Bystrici sa naďalej pokračovalo v katalogizácii a rekatalogizácii knižničného fondu a spracúvaní v systéme BACH - Knižnice. Štátny archív eviduje k 31. 12. 2013 vo svojej knižnici celkovo 17 690 zväzkov. Naďalej sme venovali pozornosť spracovávaniu a evidencii starých vzácných tlačí, ktoré sa nachádzajú v príručnej knižnici. Pre potreby bádateľov sa príslušné monografie a periodiká požičiavali do študovne v počte 50 zväzkov.

8. Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

V oblasti výskumnej, publikačnej a kultúrno-osvetovej činnosti sa zamestnanci Štátneho archívu v Banskej Bystrici sústredili na rezortné výskumné úlohy. PhDr. Terézia Uherková spolupracovala na úlohe „Hudobné pramene zachované na území Slovenska“.

„Súpisu vedút vzniknutých do roku 1850 v štátnych archívoch v SR“ sa priebežne venuje PhDr. Monika Nagyová. Ďalšou rezortnou úlohou bol súpis archívnych dokumentov k 100. výročiu začatia prvej svetovej vojny, na ktorom participovali PhDr. Monika Nagyová, PhDr. Terézia Uherková, Mgr. Anna Kováčová a Mária Škrabáková.

Publikačnú činnosť predstavuje práca PhDr. Júliusa Valacha, CSc. a PhDr. Michala Eliáša, CSc. „Július Valach personálna bibliografia“, ktorá vyšla v Martine 2013, v rozsahu 43 strán. Pozornosť sa venovala kultúrnej a osvetovej činnosti, keď sa v študovni archívu konali 4 historické prednášky a 3 prednášky o archíve. Pre poslucháčov Fakulty humanitných vied a Pedagogickej fakulty UMB v Banskej Bystrici sa zároveň realizovalo aj 6 exkurzií. Pokračovala spolupráca s médiami, s rádiom Regina RTVS, kde PhDr. Monika Nagyová informovala poslucháčov rozhlasu o možnostiach štúdia v archíve a zaujímavých historických prameňoch. Pre potreby Heslára biografického slovníka pokračujeme v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou. Všestranne sme sa podieľali na prácach súvisiacich s výstavou k 20. výročiu vzniku SR – Klenoty slovenských archívov – v spolupráci so Slovenským národným múzeom, ktorá sa konala na prelome rokov v Bratislave, v Hudobnej sieni Bratislavského hradu.

9. Organizačná a riadiaca práca, vzdelávanie, ekonomické a administratívne práce

Kapitola organizačná a riadiaca práca, vzdelávanie, ekonomické a administratívne práce bola aj v roku 2013 náročná. Predpokladáme, že na základe dobre sa rozvíjajúcej spolupráce s Centrom podpory v Banskej Bystrici sa ekonomické a administratívne práce z hľadiska časovej náročnosti budú znižovať. Okrem iných prác v tejto časti výkazu sú zahrnuté aj interné pracovné porady, plánovanie a vykazovanie jednotlivých zamestnancov, interné kontroly plnenia úloh zamestnancov, ako aj ich osobný rozvoj a vzdelávanie.

10. Správa informačných technológií

Oblasť správy informačných technológií štátneho archívu vrátane jeho siedmich pobočiek je dlhodobo poznačená obmedzenými finančnými prostriedkami. Okrem bežnej práce pri správe počítačov, tlačiarňí, veľkokapacitných multifunkčných zariadení, serverov a ostatných aktívnych a pasívnych komponentov informačného systému a aplikačného programového vybavenia WinASU, WinAFondy, BACH–Inventáre, BACH–Knižnica a BACH–Predarchív sa preto informatik musel neustále venovať opravám a výmenám nefunkčných zastaralých PC a tlačiarňí, ktorých 81 % pochádza ešte z roku 2003. V tomto roku navyše došlo k štyrom poruchám serverov, z ktorých dve museli byť riešené výmenou ich hardvéru, jeden súplne novou softvérovou konfiguráciou a následnou rekonfiguráciou jeho 23 staníc. Z nových aplikácií sa každému zamestnancovi sprístupnila služba ServiceDesk, novonasadzované programové balíky a SAP–Výplatná páska v dvoch verziách a SAP–Nahlasovanie neprítomností zamestnancov. Podarilo sa posilniť kapacity zariadení na zálohovanie údajov.

PhDr. Július Valach, CSc.

riaditeľ archívu